

Hitta hem

Red. Sofia Lindström och Astrid Trotzig

Ordfront 2003

Jag sträckläste "Hitta Hem". Satt hemma i min soffa och mötte 20 vuxna adopterade koreaner som i dikt och på prosa, i brev och diskussionstexter uttrycker sina tankar och känslor om adoption, Korea och Sverige. Det kändes som att jag på ett positivt sätt är del i ett större sammanhang.

Redaktörerna, Sofia Lindström och Astrid Trotzig, skriver i förordet: "Det vi har gemensamt är att vi blivit lämnade av våra biologiska föräldrar i Korea, och adopterats av svenskar. Utöver detta är våra erfarenheter och förhållningssätt individuella och omöjliga att placera i fack eller sammanfatta i generaliserande termer."

Det är verkligen 20 (eller 23 med redaktörerna och Chilung Brunnegård, vars röst återges av Trotzig) olika individer som träder fram i boken. Samtidigt är det slående att de gemensamma förutsättningar som redaktörerna pekar ut skapat gemensamma frågor, känslor och behov.

Både innehåll och stil skapar närvaro och det känns verkligen som att varje medverkande givit av sig själv. Varje medverkande porträtteras av Cato Lein (som f. ö. är den ende som inte är adopterad korean),

Separationen från mamman, fostermamman och Korea är återkommande teman. Inger Stenström berättar om resan från Korea resan då hon var fyra år. Mikael Sandegren går nära in i barnets upplevelse av förlusten. Han skriver:

"När ljuset i min moders blick lämnade Densomvarjag tändes det eviga mörkret i hans bröst. Murar byggdes kring mörkret så att inget mörker kunde komma ut och inget ljus in. När min moders blick lämnade Densomvarjag fanns ingen återvändo. Tillvaron talade till Densomvarjag: "Du är inte värd att älska. Det här livet är inte till för dig". Johan Julius berättar om sorg och känslan av att bära skuld för moderns försvinnande.

"Det sägs ibland att när ett barn blir lämnat är det ensamt i världen. Det är fel. Sorgen och skulden är kvar. Alltid. Ett sista minne." Sofia Broomé har skrivit en dikt om sin längtan efter mamman.

De som mött barnhemsbarn berättar om känslor av maktlöshet och ömhet. Sofia Lindström vågar sig nära barnets utsatthet. Hon håller ett litet barn på SWS barnmottagning i armarna.

"De mörka, mörka ögonen som tittar upp på mig, det svarta håret som ramar in ansiktet på ett alltför perfekt sätt, den lilla munnen och vaderna, knappt tjockare än min tumme. Hans kroppsvärme. Så lätt det hade varit att ta ett tag om halsen och vrida om."

Flera av de medverkande närmar sig det övergivna barn de en gång var genom sina egna barn. Genom blodsbanden till barnen tydliggörs avsaknaden av relation till blodsbanden bakåt i tiden. Då barnet är i samma ålder som de själva var då de blev övergivna eller adopterade väcks många tankar och känslor. Ett viktigt tema kopplat till de egna barnen är känslan att få rötter och en ny känsla av helhet. Sonya Björk uttrycker det så här: "Tänk att få vara ett kretslopp av kärlek".

Dubbelheten behandlas. Att vara svensk och korean. Att bära inom sig två referensramar för vem man är. Och frågorna kring vem man skulle ha varit om man fått stanna i sin familj i Korea. Olle Sporrang skriver:

"I Sverige har jag antagligen fått mycket bättre förutsättningar för en högre utbildning och en ekonomiskt trygg framtid. Att jag och min bror hamnade i samma familj och med nyfikna adoptivföräldrar var en lyckolott. Att jag dessutom har råd och möjlighet att "hälsa på" min biologiska familj har antagligen gjort mitt liv rikare. Men ändå dyker en del frågor upp. Hade jag varit lyckligare om jag stannat kvar i Korea? Hade jag varit mindre rastlös och mer trygg i Korea?"

LenaKim Arctadius Svenungsson uttrycker sin dubbelhet som en tillgång: "Låt mig slå fast att jag anser att jag är svensk, men "svensk plus". Jag är svensk med en extra egenskap: jag är även asiat."

Dubbelheten påtvingas av omgivningen som ser ett asiatiskt utseende vilket för en del inte återspeglar den inre känslan som är att vara svensk. Flera reflekterar över påståenden från omgivningen som att man är "precis som svensk" dvs inte riktigt men nästan. Tofve Lifvendahl ifrågasätter vad det är som definieras som svenskt och önskar en regeringsförklaring:

"...som handlar om att varje människa som vill komma till Sverige och bo här, kommer att göra landet mera svenskt."

Några medverkande berättar om adoptionens mörkersidor. Att vara objekt för en vuxenvärldens transaktion, som drivs av andra behov än barnets bästa. Tobias Hubinette kritiserar de koreanska adoptionerna i en historisk återblick. Anna Samuelsson beskriver vad det kan innebära inom adoptivfamiljen:

"Mina föräldrar längtade efter barn. Min mor(så som jag säger om henne, medan jag till henne säger mamma) längtade efter ett otryggt barn som behövde hennes trygghet. Hon hade i sin tur aldrig varit trygg i sig själv. Pappa längtade efter lättnad, efter att min mor skulle bry sig om något annat än om deras sjuka son och honom själv. Med andra ord var jag ett behov som skulle fylla deras liv"

Att vara adopterad brukar ibland beskrivas som att man blivit utvald. Det är tveeggat. Om man blev vald kunde man också ha blivit bortvald. Risk finns att man är utbytbar. Det föreligger också en risk att man överanpassar sig för att uppfylla inbillade eller verkliga förväntningar och att man blir "overachievers" med LenaKim Arctadius Svenungssons ord. Några medverkande påpekar att barnets sorg ofta glöms bort av de vuxna både i ursprungslandet och adoptivföräldrarna och andra vuxna i mottagarlandet. Johan Julius formulerar det så här:

"En sak har både givarlandet och mottagarlandet gemensamt: de betraktar barn mer som gåva och glädje än som individer. Var självbetraktelsen för adoptivföräldrarna viktigare än medvetandet om de traumatiska separationer barnen hade i ryggsäcken? Ansvar i att ha barnen glöms ibland bort i glädjen över att få dem."

Några medverkande beskriver hur de iscensatt sitt ursprungstrauma. Kristina Corvini skriver ett brev till sin fd koreanske pojkvän. Ett sätt att förstå en relation som inte fungerade bland annat pga pojkvännens familjs koreanska värderingar. Samma värderingar som idag är den huvudsakliga anledningen till att Korea fortsätter att lämna barn för adoption. Mannens överhöghet, familjens makt och utanförskapet för den som saknar familjeband.

"Samtidigt undrar jag om jag var medveten om att det jag ville uppnå

var näst intill omöjligt. Men min våghalsiga satsning hade några procents chans att lyckas. Ett äktenskap med dig, samt acceptansen från din familj, skulle kanske ha kunnat ersätta sveket från min biologiska mor och oförmågan hos det koreanska samhället att ta hand om sin befolkning. Men Sanghyun, det här är tankar som inte ens fanns uttalade i mitt eget sinne då - det är något jag kommit att förstå nu, efter många års funderande.”

Återresor är en återkommande inslag i berättelserna. Behovet av att resa till Korea, likväl som avsaknaden av önskan att resa dit. Resor på egen hand och så kallade ”motherland tours” Att smälta in och urskilja vad som är svenskt och vad som är koreanskt i berättaren. Att det finns en stolthet i det koreanska kulturarvet. Att få insikt i Koreas politiska situation och den kulturella bakgrunden till att man blev adopterad. Mi Karlsson Bergqvist berättar om en adoptionsresa när hon själv hämtar sin adoptivson. Sara Johanneson reser med sina adoptivföräldrar på en av Adoptionscentrums resor och träffar sin biologiska familj.

”När mamma kom in i rummet flög Omma på henne. De omfamnade varandra. Deras spänningar och känslor utlöstes i tårar. När jag såg mina två mammor krama varandra och tårar rinna nedför deras kinder stack det till även i mitt hjärta. Det kändes konstigt och överkligt men ändå rätt att se mina två vackra mammor tillsammans. Den ena mamman var den som jag älskar över allt annat på jorden, som jag vuxit upp med och fått all kärlek av. Den andra mamman var den som jag har delat nio månader och en förlossning med. Och en smärtsam separation vid födseln.”

I ”Hitta hem” sätter de medverkande ord på många goda och onda upplevelser knutna till sin erfarenhet som adopterade. De flesta berättelserna handlar om kris och utveckling och visar att det är möjligt att finna ro eller helhet. Det handlar om hårt arbete. Christoffer Grahn skriver: ”Man stärks mest genom motgångar man orkar igenom.”

Och det handlar om att acceptera sig själv, att bli nöjd med sig själv så man vågar låta sig bli älskad och älska.

Det handlar om att hitta hem. Eller som Daniel Hagström uttrycker det i sin text om Taekwondo:

”Man kan säga att Sabom-nim skapat sin egen väg, sin egen filosofiska sanning, sin egen Do.”

Redaktörerna uttrycker en förhoppning om att antologin skall kunna tjäna som inspiration och stöd för yngre generationer utlandsadopterade och andra unga med utländsk bakgrund. Den förhoppningen har ”Hitta hem” goda möjligheter att infria. Det är också en bok som jag varmt rekommenderar till adopterade i alla åldrar. Dessutom bör boken läsas av adoptivföräldrar och alla som i sin profession kommer i kontakt med adopterade.

Av Lovisa Sammarco